

**TÜRKİYE'DE FAİZSİZ FİNANS KURULUŞLARI AÇISINDAN BİR
DÖNÜM NOKTASI: FAİZSİZ FİNANS MUHASEBE STANDARTLARI (FFMS)
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Dr. Mustafa Tevfik Kartal

Borsa İstanbul Stratejik Planlama ve Yatırımcı İlişkileri Direktörlüğü

orcid.org/0000-0001-8038-8241

mustafatevfikkartal@gmail.com

Hayrettin Ay

Albaraka Türk Katılım Bankası KOBİ Bankacılık Satış Yönetmeni

hayrettin.ay@hotmail.com

ÖZET

Türkiye’de 1985 yılında faaliyet göstermeye başlayan faizsiz finans kuruluşlarının sektör payı 2019 Mart sonu itibarıyla %5,5 olarak gerçekleşmiştir. Sektör payının yeterince gelişmemesi çeşitli eksiklikler/sorunlar bulunduğunu göstermektedir. Bu eksikliklerden birisi faizsiz finans kuruluşlarının faaliyetlerine uygun muhasebe ve finansal raporlama çerçevesinin bulunmamasıdır. Bu kapsamda, faizsiz finans kuruluşlarının muhasebe ve raporlama çerçevesi eksikliğine yönelik olarak 21.05.2019 tarihinde Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından FFMS yayınlanmıştır. Düzenleme faizsiz finans kuruluşlarına ilave raporlama yükümlülükleri getirmektedir. Zekât ve sadaka fonu ile karz fonu kaynakları ve kullanımları tabloları bu yükümlülüklerden bazılarıdır. Ayrıca, yeni raporlama çerçevesi 2020 yılında uygulamaya gireceğinden faizsiz finans kuruluşlarının hazırlık çalışmalarını tamamlamak ve raporlama altyapılarını uyarlamak için sınırlı bir zamanı bulunmaktadır. Türk Bankacılık Sektörü açısından ise düzenlemenin sektör verilerinin konsolide edilmesi ve mevduat bankacılığı-

katılım bankacılığı kıyaslamalarında eşleştirme sorunlarına neden olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, yeni raporlama çerçevesi ile birlikte faizsiz finans kuruluşları faaliyetlerini faizsiz finans yaklaşımı çerçevesinde raporlama imkânına kavuşmuştur. Düzenlemenin getirdiği uygulamaların olumsuz gelişmelere neden olmaması için Türk Bankacılık Sektörü ve Türk Katılım Bankacılığı üzerindeki etkileri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), KGK ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından izlenmeli, olumsuz etkilerin görülmesi halinde gerekli tedbirler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: FAİZSİZ FİNANS, KATILIM BANKALARI, FİNANSAL RAPORLAMA, MUHASEBE, FFMS, KGK, TÜRKİYE.

JEL Sınıflaması: G21, G28, K29, M41.

**A MILESTONE IN TERMS INTEREST-FREE FINANCIAL INSTITUTIONS
IN TURKEY: AN EXAMINATION UPON INTEREST-FREE FINANCE
ACCOUNTING STANDARDS (IFFAS)**

ABSTRACT

Market share of interest-free finance institutions, which started to operate in 1985 in Turkey, has been 5.5% as of 2019 March end. Underdevelopment of market share shows that there are various shortcomings/problems. One of these is that there is no accounting and financial reporting framework suitable for the activities of interest-free finance institutions. In order to eliminate the deficiency of accounting and reporting framework of interest-free finance institutions, IFFAS have been issued by Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority (POA) on 05.21.2019. The regulation imposes additional reporting obligations to interest-free financial institutions. Fund resources and uses statements of zakat, alms and karz funds are

some of these obligations. Moreover, there is a limited time to complete the preparatory works and adapt reporting infrastructures of interest-free finance institutions since new reporting framework will be implemented in 2020. In terms of the Turkish Banking Sector, it is expected that the regulation would cause pairing problems in the consolidation of sector data and in the comparison of deposit banking-participation banking. On the other hand, interest-free finance institutions have been able to report their activities within the framework of interest-free finance approach with the new reporting framework. In order not to cause unfavorable developments, implications of the regulation on Turkish Banking Sector and Turkish Participation Banking should be followed up by Banking Regulation and Supervision Agency (BRSA), POA and Participation Banks Association of Turkey. If adverse effects are observed, necessary measures should be taken.

Keywords: INTEREST-FREE BANKING, PARTICIPATION BANKS, FINANCIAL REPORTING, ACCOUNTING, IFFAS, POA, TURKEY.

JEL Classification: G21, G28, K29, M41.

1. GİRİŞ

Faizsiz finans kuruluşları (FFK) doğrudan ticaretin finansmanını ilke edinen finansal kuruluşlar olarak dünyada yükselen bir trende sahiptir. Dünyadaki yükselişe benzer şekilde Türkiye’de de FFK’ların önemi artmaktadır. Türkiye’de 1985 yılında özel finans kurumu unvanı altında bir oyuncu ile faaliyete başlayan FFK, Türk Bankacılık Sektörüne (TBS) yeni girişler, bazı oyuncuların birleşmesi ve sektörden çıkışlar sonucunda günümüzde 5 oyuncu ile faaliyetlerine devam etmektedir (Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB), 2019a).

İstanbul’un ilk etapta bölgesel, ardından uluslararası bir finans merkezine dönüştürülmesi projesi kapsamında bir taraftan TBS’nin büyümesinin sürdürülebilir kılınmasına diğer taraftan faizsiz finansın büyütülmesine ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar hızla devam sürdürülmektedir. Bu amaca yönelik olarak BDDK, Sermaye Piyasası Kurulu ve TKBB gibi düzenleyici-denetleyici otoriteler ve paydaşlar görev ve yetki alanlarında çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

2005 yılında yayınlanan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu (BK) özel finans kurumları unvanı altında faaliyet gösteren FFK’lar, katılım bankalarına dönüştürmüştür (BK, 2005, geçici madde 3). FFK’ların banka sıfatı kazanması ve katılım bankalarına dönüşmesi Türkiye’de faizsiz finans açısından kritik dönüm noktalarından birini oluşturmaktadır. Bu dönüşümle birlikte katılım bankaları bir taraftan kurumsal dönüşüm diğer taraftan büyüme sürecine girmişlerdir. 2002 yılında TBS içinde toplam aktiflere göre %2,1 sektör payına sahip olan faizsiz finans 2019 Mart sonunda %5,5 sektör payına ulaşmıştır (Biçer, 2011, 2; TKBB, 2019b). Sektör payındaki büyümeye benzer şekilde faizsiz finansın aktif büyüklüğü 2019 Mart sonunda 229, 2 milyar TL’ye ulaşmıştır (TKBB, 2019). FFK’ların 2019 Mart itibarıyla %5,5 olarak gerçekleşen TBS içindeki payının, 2023 yılında %15 seviyesine ulaşması hedefi bir taraftan Türkiye’nin faizsiz finansa verdiği önemi diğer taraftan faizsiz finansın Türk

finansal piyasalarında ulaşması gereken noktayı ortaya koymaktadır (Kartal & Demir, 2017a, 34; Kartal & Demir, 2017b, 90).

Türkiye’de faizsiz finansın gelişebilmesi ve arzu edilen sektörel konuma ulaşabilmesi için alınacak tedbirler ve gerçekleştirilecek faaliyetler baştan sona kadar faizsiz finans ilkelerine göre şekillendirilmelidir. Bununla birlikte, ilk faizsiz finans kuruluşunun faaliyete geçtiği 1985 yılından gelinen 2019 yılına kadar geride kalan 33 yılda sektör payının sadece %5,5 seviyesine ulaşmış olması Türkiye’de faizsiz finans ile ilgili çeşitli eksiklikler/sorunlar bulunduğu en belirgin göstergesidir. Bu eksikliklerden birisi de FFK’ların faaliyetlerine uygun finansal raporlama ve muhasebe çerçevesine sahip bulunmamalarıdır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) uyarınca 2013 yılından itibaren TMS/TFRS’ye uyum zorunluluğu başlamıştır (TTK, 2011, madde 69-514). Ayrıca Türkiye’de yürürlükteki bankacılık mevzuatı düzenlemeleri incelendiğinde, mevduat bankaları ile katılım bankalarının birçok hususta aynı şekilde düzenlendiği ve aynı kurallara tabi olduğu görülmektedir. TBS’de faaliyet gösteren tüm bankaların finansal tablolarının standart ve karşılaştırılabilir olmasını için BDDK tarafından Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ile uyumlu Tekdüzen Hesap Planı (THP) oluşturulmuş ve bankaların işlemlerini THP’ye göre muhasebeleştirilmesi zorunlu tutulmuştur (BDDK, 2017a, madde 1; BDDK, 2017b, madde 1). Bu zorunluluk nedeniyle FFK, mevduat bankalarının kullandığı hesap planına çok benzer bir hesap planına göre işlemlerini muhasebeleştirmek, yine mevduat bankalarının kullandığı finansal raporlama çerçevesine çok benzer bir yapıya göre işlemlerini raporlamak durumunda kalmaktadır. Bu zorunluluk nedeniyle, FFK’ların muhasebe ve finansal raporlamaları açısından oluşturulan yapının faizsiz finans ilkelerine göre şekillendirilmesi yaklaşımıyla uyumlu olduğunu söylemek mümkün değildir.

Diğer taraftan, 2011 yılında 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile “uluslararası standartlarla uyumlu TMS’yi oluşturmak ve yayımlamak, bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlamak, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunların faaliyetlerini denetlemek ve bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapmak” amacıyla KGK kurulmuştur (KHK, 2011, madde 1). KGK genel olarak kamu yararını ilgilendiren kuruluşların solo ve konsolide finansal tablolarını hazırlanmasında TMS/IFRS uygulamasını zorunlu kılmıştır. Ayrıca KGK 2017 yılında Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) Hakkında Tebliğ ile birlikte bağımsız denetime tabi ancak TFRS’yi uygulamayan işletmelerin 2018 yılından itibaren BOBİ FRS’yi uygulayacağını düzenlemiştir (Yıldız & Akyel, 2018, 49). Benzer şekilde, 660 sayılı KHK’nın 9. maddesine istinaden, FFK’ların muhasebe ve raporlama çerçevesi eksikliğine yönelik olarak kendisine verilen yetkiyi kullanan KGK, 21.05.2019 tarihinde FFMS’yi yayınlamış ve FFMS’nin yürürlüğe giriş tarihi olarak 2020 yılını işaret etmiştir. FFMS’nin FFK’ları ve dolayısı ile Türk Bankacılık Sektörünü çeşitli açılardan etkilemesi muhtemel görülmektedir.

Yukarıdaki hususlar dikkate alındığında, FFK’ların faaliyet esaslarına ve faizsiz finans ilkelerine uygun şekilde muhasebeleştirilme ve raporlama yapmalarının taşıdığı önem ortadadır. Bununla birlikte, yakın zamana kadar KGK’nın söz konusu düzenlemesi bulunmadığı için FFK’lar mevduat bankaları ile aynı muhasebe ve raporlama mevzuat çerçevesine tabi durumdaydılar. Dolayısıyla, esas faaliyetlerine uygun bir muhasebe ve raporlama çerçevesine sahip değillerdi. Ancak KGK tarafından yayınlanan FFMS ile birlikte bu konuda bir dönüm noktası yaşanmış ve bahse konu durum tamamen değişmiştir. Artık Türkiye’de FFK’ların muhasebe ve raporlamaları için yeni bir dönem başlamıştır.

Bu çalışma, KGK tarafından 21.05.2019 tarihinde yayınlanan FFMS’nin incelenmesine yönelik hazırlanmıştır. Çalışmanın devamında FFK’lar için FFMS-1 ile

uyumlu olarak katılım bankası ifadesi kullanılmıştır. Literatürde FFMS ile ilgili herhangi bir çalışma bulunmamakta olup FFMS ilk defa bu çalışmada ele alınmıştır. Bu nedenle, bu çalışma kapsam itibarıyla öncü bir çalışma olma özelliği taşımaktadır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünden sonra ikinci bölümde literatürde yer alan bazı çalışmalar incelenmiştir. Üçüncü bölümde KGK tarafından yayınlanan FFMS ele alınmıştır. Son bölümde ise değerlendirme yapılmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde FFMS ile ilgili herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bununla birlikte, literatürde çeşitli konuların katılım bankalarında muhasebeleştirilmesi ile ilgili çalışmalar yer almaktadır.

Özulucan & Deran (2009), katılım bankaları ile mevduat bankalarının muhasebe uygulamalarındaki farklılıkların katılım bankalarının çalışma ilkelerinden, benzerliklerin ise mevzuat çerçevesinden kaynaklandığı sonucuna ulaşmışlardır.

Gökgöz (2013), vergi düzenlemeleri ve TMS 17 bağlamında finansal kiralama işlemlerinin kiraya veren ve kiracı açısından muhasebeleştirilmesini örnekler üzerinden incelemiştir. Benzer şekilde, Gönen & Akça (2014), TMS 17 ve Vergi Usul Kanunu düzenlemeleri bağlamında finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi örnekler üzerinden ele almıştır.

Erkuş & Çenberlitaş (2016), TFRS 7 ve TFRS 9 bağlamında sukuk türlerinin muhasebeleştirilmesini örnekler üzerinden incelemiştir. Güneş vd. (2017), TMS 17 ve TFRS 16 bağlamında finansal kiralamanın bir türü olarak sat ve geri kirala işlemlerini kavramsal olarak ele almıştır.

Ağkan (2018), Türkiye'de katılım bankalarının TMS, TFRS ve THP'yi zorunlu olarak, İslami Finansal Kuruluşlar İçin Muhasebe ve Denetim Örgütü'nün (AAOIFI) yayınladığı faizsiz finans ilkelerini ise gönüllü olarak uyguladığını ortaya koymuştur.

Ersoy vd. (2018), faizsiz finans muhasebesinin Malezya ve Bahreyn gibi faizsiz finans merkezi olan ülkelerde önemli ilerlemeler kaydettiğini, Türkiye’de ise faizsiz finans muhasebesinin gelişmesinin faizsiz finansın gelişmesine bağlı olduğunu belirlemiştir. Ek olarak, BDDK, KGK ve TKBB’nin birlikte hareket etmesi ve faizsiz finans muhasebesi düzenlemeleri konusunda yapılmasını gerekenlerin belirlenmesi gerekliliği ifade edilmiştir.

3. FAİZSİZ FİNANS MUHASEBE STANDARTLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Bu bölümde, FFMS’ye ilişkin kavramsal tabanlı bir inceleme yapılmıştır. İlk kısımda, özet olarak FFMS’nin kapsamı ele alınmıştır. İkinci kısımda, genel hatları ile FFMS incelenmiştir. Üçüncü kısımda, FFMS’nin başta katılım bankaları olmak üzere paydaşlara sağlayacağı faydalar ve önemli hususlar ele alınmıştır. Dördüncü kısımda ise katılım bankalarının FFMS’ye ilişkin dikkat etmesi gereken hususlara yer verilmiştir.

3.1. FAİZSİZ FİNANS MUHASEBE STANDARTLARI’NIN KAPSAMI

KGK tarafından FFMS’nin Türk mevzuatına kazandırılmasını amaçlanmış ve 16.05.2019 tarihli Kurul toplantısında alınan kararları ile birlikte 21.05.2019 tarihinde 8 standarttan oluşan ilk FFMS yayınlanmıştır.

21.05.2019 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan ve Türk finans mevzuatına kazandırılan FFMS kapsamına genel hatları ile özet olarak Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. 16.05.2019 Tarihli Kurul Kararlarına Göre FFMS Kapsamı

Kurul Karar No	Standart No	Standart Başlığı
1/132	-	Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Raporlamasına İlişkin Kavramsal Çerçeve

Kurul Karar No	Standart No	Standart Başlığı
1/133	FFMS 1	Katılım Bankaları ve Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Tablolarında Genel Sunum ve Açıklama
1/134	FFMS 3	Mudarebe Finansmanı
1/135	FFMS 4	Müşareke Finansmanı
1/136	FFMS 7	Selem ve Alt Selem
1/137	FFMS 9	Zekât
1/138	FFMS 10	İstisna ve Alt İstisna
1/139	FFMS 28	Murabaha ve Diğer Vadeli Satışlar

Kaynak: KGK, 2019.

Tablo 1'den görüleceği üzere, KGK tarafından 21.05.2019 tarihinde yayınlanan FFMS, 2 genel standart ve 6 detay standart olmak üzere toplamda 8 standarttan oluşmaktadır. AAOIFI tarafından yayınlanan standartlar incelendiğinde ise 41 standart bulunduğu görülmektedir (TKBB, 2012). Dolayısıyla, KGK tarafından yayınlanan toplam 8 adet FFMS'nin henüz başlangıç aşamasını oluşturduğu, ilerleyen süreçte diğer faizsiz finans standartlarının da Türk mevzuatına kazandırılmasını bekleneceği söylenebilmektedir.

3.2. FAİZSİZ FİNANS MUHASEBE STANDARTLARI'NIN İNCELENMESİ

FFMS kapsamında yayınlanmış 8 adet standart bulunmaktadır. Bu kısımda söz konusu standartlar ele alınmıştır.

FFMS kapsamında yer alan söz konusu standartlar 2020 ve sonraki mali yıllarda uygulanacaktır. Bununla birlikte, katılım bankaları tarafından daha erken tarihte uygulama yapılması da mümkündür.

3.2.1. FAİZSİZ FİNANS KURULUŞLARININ FİNANSAL RAPORLAMASINA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve, KGK tarafından yayınlanan ilk FFMS standardı olup aynı zamanda FFMS'nin kavramsal altyapısını oluşturmaktadır. Kavramsal çerçeve, finansal raporlama ve muhasebeleştirme işlemlerinin temelini oluşturmayı amaçlamaktadır (KGK, 2019).

FFK'lar için ayrı bir muhasebe standardı geliştirmesinin nedenleri arasında *“Katılım bankalarının işlemlerinde şekil ve öz açısından fihhi ilkelere uyduğunun finansal tablo kullanıcılarına gösterilmesine katkı sağlama ihtiyacı; İş yapan taraflar ile katılım bankaları arasındaki ilişkinin mevduat bankaları ile olan ilişkilerinden farklı olması; Finansal tablo kullanıcılarının katılım bankalarının finansal tabloları ile ilgili kendine özgü bilgi ihtiyaçları bulunması”* yer almaktadır. Ek olarak, kavramsal çerçevede yer verilen ilkeler fihhi ilkelere uyumlu olarak hazırlanmıştır

Kavramsal çerçeve, FFMS'nin izin verdiği en uygun muhasebe uygulamasının seçilmesi; yeni FFMS'nin geliştirilmesine rehberlik edilmesi; FFMS'ye göre hazırlanan finansal tablolarda yer alan bilgilerin yorumlanması; FFMS'de yer almayan işlem, olay, durum vb.lerin ele alınmasına yardımcı olunması; ulusal muhasebe standartlarının geliştirilmesine yardımcı olunması; katılım bankası yönetimlerinin finansal tabloları ve raporları hazırlarken bir rehber özelliği taşıması; KGK'nın FFMS'yi hazırlarken kullandığı yaklaşımı ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

FFMS'de yer almayan işlem, olay, durum vb.ler bulunması durumunda kavramsal çerçeve, kavramsal çerçevede de hüküm bulunmaması halinde genel kabul görmüş muhasebe ülkeleri baz alınmaktadır. KGK tarafından yeni veya revize bir standart/ yorum yayımlandığında ise FFK'lar tarafından bu standart/yorum kullanılacaktır.

Kavramsal çerçevede, finansal raporlar; genel amaçlı ve özel amaçlı olarak iki grupta tanımlanmıştır. Özel amaçlı finansal raporlar, birleşme ve satın alma gibi özel bir amaçla belirli kullanıcılar için hazırlanmaktadır. Genel amaçlı raporlar ise temel tablolar, muhasebe politikaları, dipnotlar ve destekleyici tablolardan oluşmaktadır. Dipnotlar, finansal tabloların anlaşılması ve yorumlanması açısından önemli bir bileşendir (Kartal, 2019, 280). Temel tablolar grubuna finansal durum tablosu, gelir tablosu, nakit akış tablosu, ortaklara ait özkaynak değişim tablosu veya dağıtılmamış karlar tablosu girmektedir.

Finansal tablolar; varlıklar, yükümlülükler, yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklar, ortaklara ait özkaynaklar, bilanço dışı kalemler, gelir, giderler ve zararlar, yatırım hesaplarının getirisi ve net kar (net zarar) unsurlarından oluşmaktadır.

Finansal muhasebe süreçleri; finansal tablolara alma (varlık ve yükümlülüklerin finansal tablolara alınması/çıkarılması, hasılatın-giderlerin-kazanç ve kayıpların finansal tablolara alınması), ölçüm, sunum ve raporlamadan oluşmaktadır.

Ölçümde, değerlendirmede dikkate alınacak özellikler, eşleştirme ilkesi, tarihi maliyet, gerçeğe uygun değer kavramları önem taşımaktadır. Muhasebe varsayımlarında, muhasebe birimi, işletmenin sürekliliği, dönemsellik (tahakkuk,/nakit esası) kavramları söz konusu olmaktadır.

Yüksek kalite (doğru ve gerçeğe uygun sunum, karar alma sürecindeki fayda, şeffaflık), ihtiyaca uygunluk (tahmin değeri, geri bildirim değeri, zamanında sunum, anlaşılabilirlik), güvenilirlik (gerçeğe uygun sunum, tarafsızlık, öz ve biçim, tamlık, tutarlılık, ihtiyatlılık, karşılaştırılabilirlik, doğrulanabilirlik) muhasebe bilgilerinin nitelik özelliklerini oluşturmaktadır.

Finansal raporlama yer verilecek faydalı bilgiler ise önemlilik ve maliyet kısıtlarına göre belirlenmektedir.

3.2.2.FFMS-1: KATILIM BANKALARI VE FAİZSİZ FİNANS KURULUŞLARININ FİNANSAL TABLOLARINDA GENEL SUNUM VE AÇIKLAMA

FFMS-1, tüm katılım bankalarının finansal tablo kullanıcılarının ortak bilgi ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır. FFMS-1’de yer alan hükümlerin ülke mevzuatı veya katılım bankası esas sözleşmesi ile çelişmesi halinde, bu durum ve finansal tablolar üzerindeki etkileri açıklanmalıdır.

FFMS-1’e göre, *“finansal durum tablosu, gelir tablosu, nakit akış tablosu, ortaklara ait özkaynak değişim tablosu veya dağıtılmamış karlar tablosu, Kısıtlanmış yatırımlar değişim tablosu, zekât ve sadak fonunu kaynakları ve kullanımları tablosu (katılım bankası zekât toplama ve dağıtma sorumluluğu üstlendiğinde), karz fonunu kaynakları ve kullanımları tablosu, finansal tablo dipnotları, kavramsal çerçevede belirtildiği üzere, finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgileri sağlayacak her türlü tablo, rapor ve diğer veriler”* katılım bankalarının yayınlanması gereken tam bir finansal tablo setini oluşturmaktadır (KGK, 2019)

Katılım bankaları, finansal tablolarını en az bir önceki raporlama dönemi ile karşılaştırmalı olarak vermelidir. Yayınlanan finansal tabloların sunum yöntemleri ve açıklamaları, yukarıda detayına yer verilen tablo ve eklerde raporlama dönemleri (güncel dönem ve önceki dönem) itibarıyla yapılan değişiklikleri, muhasebe değişikliklerinden ayırt edebilmeyi sağlamalıdır.

Mevduat bankalarının finansal tablolarından farklı olarak, FFMS-1 gereği, katılım bankalarının finansal durum tablosunda varlık ve yükümlülükler kısa veya uzun vadeli olarak sınıflandırılmamaktadır.

Finansal tablolarda yapılacak genel açıklamalar tüm önemli bilgileri, raporlamaya esas katılım bankası hakkındaki temel bilgileri, muhasebe ölçümü için kullanılan para birimini, önemli muhasebe politikalarını, olağan dışı kısıtlamaları,

fikhi hükümlerin yasakladığı kazanç ve harcamaları, varlıklara ilişkin risk yoğunlaşmalarını, kısıtlanmamış yatırım hesapları (yatırım hesabı sahibinin herhangi bir kısıtlama koymadığı hesaplar) vb. ile diğer hesapların kaynaklarına ilişkin yoğunlaşmaları ve vadelerine göre dağılımını, vadelerine veya nakde çevrilmesi beklenen süreye göre varlıkların dağılımını, bloke hesapları, yabancı para cinsinden gösterilen varlık ve yükümlülöklere ilişkin riskleri, şarta bağılı olayları, finansal durum tablosu tarihi itibarıyla mevcut olan finansal taahhütleri, raporlama döneminden sonraki önemli olayları, kısıtlı/teminat olarak verilmiş varlıkları, muhasebe politikaları ve tahminlerdeki değışiklikler ile hata düzeltmelerini, ilişkili taraf işlemlerini, yatırım karlarının/zararlarının katılım bankası ile yatırım hesapları vb.ne yatırım yapanlar arasında dağıtımına ilişkin kullanılan yöntemleri içermektedir.

FFMS-1'in devamında finansal tablolara ve içerdikleri açıklamalara ilişkin dipnot örneklerine yer verilmiştir. Bu kısımda yer verilen dipnot örnekleri, mevduat bankaları tarafından mevcutta kullanılan örneklerle benzerlik taşımaktadır. Ancak, finansal tablo örnekleri içerdığı sınıflandırma ve raporlama açısından katılım bankalarının faaliyet esaslarına göre düzenlenmiş olup mevduat bankalarının kullandığı finansal tablo örneklerinden önemli derecede farklılaşmaktadır.

3.2.3.FFMS-3: MUDAREBE FİNANSMANI

Mudarebe, *“bir tarafın sermaye diğer tarafın emek koyduğu kar ortaklığını”* ifade etmektedir (KGK, 2019). FFMS-3 standardı, katılım bankalarının fon sağlayıcı olarak gerçekleştirdiğı Mudarebe işlemlerine uygulanmaktadır. Mudarebe sermayesinin katılım bankasından, katılım bankası ile kısıtlanmamış yatırım hesaplarından oluşturulmuş fon havuzundan ya da kısıtlanmış yatırım hesaplarından finanse etmiş olmasına bakılmaksızın bu standart hükümleri geçerlidir (KGK, 2019).

FFMS-3 kapsamında, katılım bankalarının gerçekleştirdikleri mudarebe finansmanlarının sözleşme tarihinde finansal tablolara alınması, sözleşme tarihinde mudarebe sermayesinin ölçümü, sözleşme tarihinde sonra raporlama dönemi

sonunda mudarebe sermayesinin ölçümü, katılım bankalarının mudarebe karındaki/zararındaki payının finansal tablolara yansıtılması düzenlenmiştir. Ek olarak, katılım bankaları raporlama dönemi içinde mudarebe varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı ayırırsa bu husus da dipnotlarda açıklanmaktadır.

FFMS-3'de yer alan hükümlerin ülke mevzuatı veya katılım bankası esas sözleşmesi ile çelişmesi halinde, bu durum açıklanmaktadır.

3.2.4. FFMS-4: MÜŞAREKE FİNANSMANI

Müşareke, *“katılım bankası ile müşterilerinin, bir projeyi paylaşmak için eşit veya farklı oranlarda sermayeye katkı yaptığı, her bir tarafın sabit veya azalan bir sermaye sahip olduğu ve elde edilen karın önceden anlaşılan şekilde paylaşıldığı ortaklık şeklini”* ifade etmektedir (KGK, 2019). Bununla birlikte zarar oluşması durumunda ödenen sermaye ölçüsünde paylaşılır, farklı bir uygulamaya izin verilmemektedir (KGK, 2019).

Müşareke, sabit ve azalan olmak üzere iki çeşittir. Sabit müşarekede, sözleşmede belirtilen dönem boyunca ortakların sermayedeki payları sabit kalmaktadır. Azalan müşarekede ise katılım bankası payını diğer ortağa aşamalı olarak aktarma ve sürecin sonunda ortaklıktan ayrılmaktadır.

FFMS-4 kapsamında, katılım bankalarının müşareke sermayesindeki payının sözleşme tarihinde finansal tablolara alınması, katılım bankalarının müşareke sermayesindeki payının sözleşme tarihinde ölçümü, katılım bankalarının müşareke sermayesindeki payının sözleşme tarihinden sonra raporlama dönemi sonunda ölçümü, katılım bankalarının müşareke karındaki/zararındaki payının finansal tablolara alınması düzenlenmiştir. Ek olarak, katılım bankaları raporlama dönemi içinde müşareke finansmanı için değer düşüklüğü karşılığı ayırırsa bu husus da dipnotlarda açıklanmaktadır.

FFMS-4'de yer alan hükümlerin ülke mevzuatı veya katılım bankası esas sözleşmesi ile çelişmesi halinde, bu durum açıklanmaktadır.

3.2.5. FFMS-7: SELEM VE ALT SELEM

Selem, “bir malın belirlenen koşullara göre peşin ödemeye ileride teslim alınmak üzere satın alınması veya peşin ödemeye ileride teslim edilmek üzere satılmasını”, alt selem ise “satıcının yükümlülüğünü yerine getirmek için satın alan sıfatı ile önceki bir selem sözleşmesinden olan alacaklara bağlı olduğu bir selem sözleşmesi” ifade etmektedir (KGK, 2019). İkinci sözleşmenin yerine getirilmesi ilk sözleşmenin yerine getirilmesine bağlı değildir.

Selem finansmanı, selem sermayesi satıcıya ödendiğinde veya satıcının kullanımına hazır hale getirildiğinde; alt selem işlemleri ise katılım bankası selem sermayesini aldığı anda finansal tablolara alınır.

FFMS-7 kapsamında, katılım bankalarının selem ve alt selem işlerinin sözleşme tarihinde ve raporlama dönemi sonunda finansal tablolara alınması ile satım konusu malın alınmasını takiben raporlama dönemi sonunda değerinin ölçülmesi düzenlenmiştir.

FFMS-7’de yer alan hükümlerin ülke mevzuatı veya katılım bankası esas sözleşmesi ile çelişmesi halinde, bu durum açıklanmaktadır.

3.2.6. FFMS-9: ZEKÂT

Fıkhi hükümlere göre zekât, “belirli mallarda belirli şartlar doğrultusunda ödenmesi gereken yükümlülük” şeklinde tanımlanmaktadır (KGK, 2019). Zekâtın hesaplanmasında, net varlıklar veya net yatırılmış fonlar yöntemlerinden biri temel alınmakta olup zekât oranı hicri takvim yılında %2,5, miladi takvim yılında ise %2,5775 olarak uygulanmaktadır (KGK, 2019). Her iki yöntemle yapılan hesaplama, zekât tutarı açısından aynı sonucu vermektedir.

FFMS-9 kapsamında, katılım bankalarının zekât matrahının belirlenmesi, zekât matrahına dâhil edilecek kalemlerin ölçülmesi ve finansal tablolarda zekâtın açıklanmasına ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Mevzuat düzenlemeleri, esas sözleşme veya genel kurul kararı gereği olarak katılım bankalarının zekât ödeme yükümlülüğü bulunduğu durumlarda, zekât katılım bankaları için faaliyet dışı gider olarak değerlendirilmekte, gelir tablosunda net karın belirlenmesinde dikkate alınmakta ve ödenmemiş zekâtlar finansal durum tablosunda yükümlülük olarak gösterilmektedir.

Katılım bankalarının alınacak zekât ile diğer fon kaynaklarından alınan zekât, Zekât ve Sadaka Fonunun Kaynakları ve Kullanımları tablosunda sunulmaktadır.

Zekât ile ilgili olarak, zekât matrahının ve bu matraha dâhil kalemlerin belirlenmesinde kullanılan yöntem; danışma kurulunun FFMS-9 kapsamına girmeyen zekâtla ilgili konulara ilişkin kararları; katılım bankasının bağlı ortaklıklarındaki zekât yükümlülüklerine ilişkin paylarını ödeyip ödemediği gibi hususlar finansal tablo dipnotlarında yer verilmesi gereken açıklamalar arasında yer almaktadır.

FFMS-9'da yer alan hükümlerin ülke mevzuatı veya katılım bankası esas sözleşmesi ile çelişmesi halinde, bu durum açıklanmaktadır.

3.2.7.FFMS-10: İSTİSNA VE ALT İSTİSNA

İstisna, *“alıcının belirli bir fiyatla satıcıdan, satıcının kendi hammaddelerini kullanarak özel olarak bir ürün imal etmesini talep ettiği sözleşme türü olarak”* ifade edilmektedir (KGK, 2019). Ödeme sözleşme sırasında veya taksitler halinde ya da ileri bir vadede yapılabilmektedir. Alt istisna ise *“alıcının sözleşmeye, sözleşme konusu eserin satıcı tarafından üretilmesi şartını koymaması durumunda, satıcının bu sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek için alt yüklenici ile ikinci bir istisna sözleşmesi yapması”* dır (KGK, 2019).

FFMS-10 kapsamında, istisna maliyetlerine, alt istisnadaki sözleşme maliyetlerine, raporlama dönemi sonundaki istisna hasılatına ve karına, raporlama dönemi sonunda devam eden istisna ve istisna maliyetlerinin ölçülmesine ve sözleşme zararlarının muhasebeleştirilmesine, değişiklik emirlerine ve ek taleplerine, sözleşme

konusu eserin bakım ve garanti maliyetlerine ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Ayrıca, katılım bankalarının alıcı olduğu durumlarda istisnaya ilişkin muhasebe uygulaması kapsamında, tamamlanmış işlerin istisna hak edişlerine ve sözleşme konusu eserin teslim alınmasına ilişkin hususlar da FFMS-10'da düzenlenmiştir. Katılım bankaları, finansal tablolarda ve dipnotlarda istisna sözleşmeleri ile ilgili birçok hususu raporlamak ve açıklamak durumundadır.

FFMS-10'da yer alan hükümlerin ülke mevzuatı veya katılım bankası esas sözleşmesi ile çelişmesi halinde, bu durum açıklanmaktadır.

3.2.8. FFMS-28: MURABAHA VE DİĞER VADELİ SATIŞLAR

Murabaha, “malların maliyeti üzerine önceden belirlenen oranda bir kar marjı eklenerek satılmasını” ifade etmektedir (KGK, 2019). Satış bedeli, tek bir seferde veya vadeli ödemeye yapılabilmektedir.

FFMS-28 kapsamında, alıcı ve satıcı tarafından murabaha ve diğer vadeli satış işlemlerinde uygulanacak finansal tablolara alma, ölçüm ve açıklamalara ilişkin muhasebe ve raporlama esasları düzenlenmiştir.

FFMS-29 murabaha ve diğer vadeli satışlarla ilgili olarak satıcının ve alıcının finansal tablolarına ilk kez alınması, sonraki ölçüm, finansal tablo dışı bırakma, hasılat ve karın finansal tablolara alınması, ilgili muhasebe uygulamaları, sunum ve açıklamalar konularını ele almaktadır.

3.3. FFMS'NİN SAĞLAYACAĞI FAYDALAR VE ÖNEMLİ HUSUSLAR

KGK tarafından FFMS'nin mevcutta BDDK düzenlemeleri gereği uygulanan TMS/IFRS çerçevesi yerine geçmesi kısa vadede öngörülmemektedir. Bununla birlikte, FFMS'ye uygun olarak yapılacak raporlamanın mevcutta yayınlanan raporlamaları tamamlayıcı bir özellik taşıyacaktır. Bu durum, FFK'ların ve faaliyetlerinin baştan sona kadar faizsiz finans ilkelerine göre şekillendirilmesi gerekliliğinin sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Böylece, katılım bankaları faaliyetlerine uygun muhasebe ve finansal raporlama çerçevesine kavuşmuş olmaktadır.

Yeni raporlama çerçevesi ile birlikte, katılım bankacılığında faizsiz bankacılık literatüründe yer alan tanım ve kavramların kullanımı yaygınlaşacak, böylece mevduat bankacılığına ilişkin kullanılan terimler azalacaktır.

Katılım bankalarına yatırım yapmak isteyen ancak mevduat bankalarına benzer şekilde raporlama yaptıkları için faaliyetleri tam olarak yabancı yatırımcılar tarafından anlaşılabilen katılım bankalarının potansiyel yatırımcıları, yeni FFMS

raporlaması ile birlikte, bir katılım bankasının faaliyetlerini faizsiz finans ilkelerine göre raporlanmış bir şekilde elde etme imkânına kavuşacaktır.

Yatırımcılara benzer şekilde, faizsiz finans konusunda akademik çalışmalar yapan akademisyenler de katılım bankalarının finansal tablo ve raporlarını faizsiz finans kavramları ve terimleri ile daha kolay bir şekilde eşleştirme ve imkânına kavuşacaktır. Dolayısıyla, katılım bankalarının FFMS'ye uygun raporlama yapmaya başlaması ile birlikte önümüzdeki dönemde katılım bankaları ile ilgili akademik çalışmalarının artmasına vesile olacak veri altyapısı da hazırlanmaya başlanmış olacaktır.

FFMS katılım bankacılığının faaliyetlerinin faizsiz finans ilkelerine göre raporlanmasına imkân sağlayacaktır. Bununla birlikte, ilerleyen süreçte mevcut BDDK raporlama setinin kaldırılması ve katılım bankalarının sadece FFMS'ye raporlaması yapması tercih edilirse, bu durumda sektör verilerinin konsolide edilmesi ve mevduat bankacılığı-katılım bankacılığı kıyaslamaları içeren çalışmalarda finansal tablo kalemlerinin eşleştirmesinde sorunlar yaşanması kaçınılmazdır. Bu nedenle, katılım bankalarının FFMS kapsamında tek raporlama yapması yerine mevcut raporlama setine ek olarak FFMS'ye göre raporlama yapmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Bu noktada, TBS'de ve Türk katılım bankacılığındaki gelişmeler KGK, BDDK ve TKBB tarafından yakından izlenmeli ve olumsuzlukların ortaya çıkması halinde hızlı çözümler geliştirilerek gerekli tedbirler alınmalıdır.

3.4. KATILIM BANKALARININ DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Çalışmada daha önce de belirtildiği üzere 8 adet standardı içeren FFMS, 21.05.2019 tarihinde KGK tarafından yayınlanmıştır. Bu standartlar incelendiğinde ilk uygulamanın 2020 ve sonrasındaki mali yıllarda uygulanacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla katılım bankaları açısından ortaya çıkan ilk önemli husus, FFMS'nin yürürlüğe gireceği muhtemel tarih olan 2020/2021 yıllarına yönelik hazırlık ve raporlama için gerekli altyapı çalışmalarının süratle tamamlanması gelmektedir.

Nitekim 2019 yılının ortasına gelindiği dikkate alındığında yeni raporlama çerçevesine geçiş için hem süre kısıtlıdır hem de bu kısıtlı zaman çok iyi bir şekilde kullanılmak zorundadır.

Katılım bankaları açısından FFMS ile birlikte ortaya çıkan bir diğer önemli husus ise Zekât ve Sadaka Fonunun Kaynakları ve Kullanımları Tablosu ile Karz Fonunun Kaynakları ve Kullanımları Tablosu olmak üzere katılım bankalarına iki yeni finansal tablo raporlama yükümlülüğünü getirilmiş olmasıdır. Diğer taraftan, finansal durum tablosu ve gelir tablosu gibi diğer temel finansal tabloların da FFMS’de belirtilen kurallar ve detaylar çerçevesinde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Örnek olarak, mevduat bankalarının finansal tablolarından farklı olarak, FFMS-1 gereği, katılım bankalarının finansal durum tablosunda varlık ve yükümlülükler kısa veya uzun vadeli olarak sınıflandırılmaz. Bu ve bunun gibi farklılıklar dikkate alınarak yeni raporlama formatında finansal tabloların üretilmesine yönelik altyapı hazırlanmalıdır.

FFMS kapsamında düzenlenen finansal tablolara ilişkin açıklamaların yer alacağı dipnotlar da bulunacaktır. FFMS-1’in devamında yer verilen dipnot örnekleri incelendiğinde, finansal tablolar sınıflandırma ve raporlama açısından katılım bankalarının faaliyet esaslarına göre düzenlenmiş olduğundan mevduat bankalarının kullandığı örneklerinden önemli derecede farklılaşmaktadır. Bu farklılık da katılım bankalarının hazırlık yapması gereken bir başka alanı oluşturmaktadır.

FFMS’deki standartlarda önemli bir ifade olarak *“ülke mevzuatı veya katılım bankası esas sözleşmesi ile standartların çelişmesi halinde, bu durum açıklanmalıdır”* ifadesi yer almaktadır. Bu kapsamda, söz konusu durumun gerçekleşmesi halinde, katılım bankaları gerekli açıklamaları finansal tablo dipnotlarında yapmayı aksatmamalıdır.

Diğer taraftan, yayınlanan FFMS incelendiğinde katılım bankalarının mevcut BDDK raporlama setine ilave olarak mı FFMS kapsamında raporlama yapacağı ya da sadece FFMS kapsamında raporlama yapıp diğer raporlamaları bırakacakları net değildir. Dolayısıyla, bu husus netleştirmek adına KGK düzenlemesini temel alarak BDDK tarafından değerlendirilme yapılması gerekmektedir. Değerlendirme sonucuna göre katılım bankalarının raporlamalarına ilişkin BDDK yönetmelik ve tebliğlerinde düzenleme yapılmalıdır. Yapılacak düzenleme, alınacak ilke kararına göre katılım bankalarının sadece FFMS kapsamında raporlama yapması veya mevcut raporlamalara ek bir raporlama yapması şeklinde olabilecektir. Önceki kısımda sektör verilerinin konsolide edilmesi, mevduat ve katılım bankaları arasında karşılaştırma yapılması gibi hususlar dikkate alınarak, mevcut BDDK raporlama setinin korunması, katılım bankalarının FFMS raporlamasını ilave bir raporlama olarak yapması öngörülmektedir. Ayrıca muhtemel geçiş dönemi olan 20/2021 yıllarında geçişin nasıl olacağına ilişkin de düzenleme yapılması gerektiği düşünülmektedir.

FFMS raporlaması da ayrı bir finansal raporlama niteliği taşıdığından katılım bankalarının FFMS raporlarının bağımsız denetime tabi olması ve denetçi görüşü alınması da bir gereklilik olarak KGK ve/veya BDDK tarafından düzenlenmelidir.

Ayrıca, 21.05.2019 tarihinde KGK tarafından yayınlanan FFMS incelendiğinde 8 standarttan oluştuğu görülmektedir (KGK, 2019). Bununla birlikte AAOIFI tarafından yayınlanan faizsiz finans ilkeleri arasında 40 standart bulunmaktadır. Bu farklılık, önümüzdeki süreçte KGK tarafından diğer faizsiz finans ilkelerinin de Türk mevzuatına kazandırılacağını göstermektedir. Bu nedenle, yayınlanacak yeni standartlar da katılım bankalarının raporlamalarını etkileyeceği için yayınlanacak yeni standartlar için de hazırlık çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

4. SONUÇ

Türkiye’de 1985 yılında bir oyuncunun kurulmasıyla faaliyete başlayan faizsiz finans kuruluşları 2019 Mart sonu itibarıyla %5,5 sektör payına ulaşmışlardır. Bununla birlikte, katılım bankacılığının TBS içindeki sektör payı arzu edilen seviyeden oldukça uzaktır. Bu durumun temelinde çeşitli eksiklikler yatmaktadır. Katılım bankalarının faaliyetlerine uygun muhasebe ve finansal raporlama çerçevesinin bulunmaması söz konusu eksikliklerden birini oluşturmaktadır. Bu eksikliğin giderilmesine yönelik olarak 21.05.2019 tarihinde KGK tarafından FFMS yayınlanmıştır. Bu çalışma, FFMS’nin muhtemel etkilerinin değerlendirilmesine yönelik olarak hazırlanmıştır.

FFMS 2 genel standart ve 6 detay standart olmak üzere 8 standart içermektedir. FFMS kapsamında yer alan standartların ilk uygulaması 2020 veya sonraki mali yıllarda yapılacaktır. Bununla birlikte, katılım bankaları tarafından daha erken tarihte uygulama yapılması da mümkündür. Ancak, FFMS’nin kapsamı incelendiğinde katılım bankalarının yeni raporlamayı yapmak için birçok hazırlık ve altyapı çalışması yapması gerektiği ortadadır. Kısıtlı bir zaman bulunduğu dikkate alınarak katılım bankalarının FFMS’ye uyum için hazırlık çalışmalarına hızlıca başlaması ve süratle tamamlaması önem taşımaktadır.

FFMS’nin ilk uygulamasının nasıl yapılacağı, katılım bankalarının yürürlükteki BDDK raporlamalarını yapmaya devam edip etmeyeceği henüz net değildir. Dolayısıyla 2020/2021 geçiş yılları başta olmak üzere bu hususta KGK ve BDDK tarafından değerlendirme ve düzenleme yapılması ihtiyacı bulunmaktadır.

Temel finansal tabloların yanı sıra FFMS katılım bankalarına Zekât ve Sadaka Fonunun Kaynakları ve Kullanımları Tablosu ile Karz Fonunun Kaynakları ve Kullanımları Tablosu olmak üzere iki yeni finansal tablo raporlama yükümlülüğü getirmektedir. Zekât ve Sadaka Fonunun Kaynakları ve Kullanımları Tablosu incelendiğinde katılım bankasının kurumlar vergisi ödemediği bunun yerine miladi

takvime göre %2,5775 oranında zekât ödediği görülmektedir. Söz konusu yapı, yürürlükte bulunan Türk vergi mevzuatına uygun olmayıp, ilerleyen süreçte bu yapının hayata geçmesi düşünülüyorsa vergi mevzuatında da değişiklik yapılması gerekecektir.

FFMS incelendiğinde, gerek finansal tablolarının içerikleri gerek dipnotların muhteviyatı gerekse sunum ve ölçüm detayları mevduat bankalarından oldukça farklılaşmaktadır. Örneğin, katılım bankaları finansal durum tablosunda varlık ve yükümlülükleri kısa veya uzun vadeli olarak sınıflandırmayacaktır.

Yine FFMS’de yer verilen önemli bir husus olarak, standartlarda yer alan hükümlerin ülke mevzuatları ve katılım bankalarının esas sözleşmeleri ile çelişebileceği öngörülmüştür. Bu durumda ise, katılım bankaları gerekli açıklamaları finansal tablo dipnotlarında yapmalıdır.

FFMS faizsiz finans kuruluşlarına ilave raporlama yükümlülükleri getirmektedir. Zekât ve sadaka fonu ile karz fonu kaynakları ve kullanımları tabloları bu yükümlülüklerden bazılarıdır. Ayrıca, yeni raporlama çerçevesi 2020 yılında uygulamaya gireceğinden faizsiz finans kuruluşlarının hazırlık çalışmalarını tamamlamak ve raporlama altyapılarını uyarlamak için sınırlı bir zamanı bulunmaktadır. Türk Bankacılık Sektörü açısından ise düzenlemenin sektör verilerinin konsolidasyonu ve mevduat bankacılığı-katılım bankacılığı kıyaslamalarında eşleştirme sorunlarına neden olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, yeni raporlama çerçevesi ile birlikte faizsiz finans kuruluşları faaliyetlerini faizsiz finans yaklaşımı çerçevesinde raporlama imkânına kavuşmuştur. Düzenlemenin getirdiği uygulamaların olumsuz gelişmelere neden olmaması için Türk Bankacılık Sektörü ve Türk Katılım Bankacılığı üzerindeki etkileri yakından takip edilmelidir. Bu hususta KGK, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği’ne önemli sorumluluklar düşmektedir. Olumsuz etkilerin görülmesi halinde, düzenlemelerin revize edilmesi ve ilave

düzenlemelerin yapılması da dâhil olmak üzere gerekli tedbirlerin alınması yerinde olacaktır.

KGK tarafından yayınlanan FFMS 8 standart içermekle birlikte AAOIFI tarafından yayınlanmış 41 adet standart bulunmaktadır. Dolayısıyla, KGK tarafından yayınlanan FFMS'nin henüz başlangıç aşaması olduğu, ilerleyen süreçte diğer faizsiz finans standartlarının da Türk mevzuatına kazandırılmasına yönelik olarak yeni standartların yayınlanacağı öngörülmektedir.

Bu çalışmada FFMS ile ilgili literatür altyapısı oluşturulmuştur. Bununla birlikte KGK tarafından yeni FFMS'nin yayınlanması ile birlikte yeni çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulacaktır. Ayrıca, katılım bankalarının FFMS'ye uygun raporlamaya yapmaya başlaması ile birlikte finansal sonuçlara içeren veriye dayalı çalışmalar da yapılabilecektir. Bu noktada, TKBB'nin mevcut raporlama altyapısını geliştirerek FFMS'ye göre yapılan raporlama verilerini de banka ve konsolide bazlı olarak araştırmacıların ve paydaşların kullanımına sunmasının önemli olduğu ifade edilmesi gereken önemli bir nokta olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

BDDK. (2017a). Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ. 20.09.2017 tarihli ve 30186 sayılı Resmi Gazete.

BDDK. (2017b). Katılım Bankalarının Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ. 20.09.2017 tarihli ve 30186 sayılı Resmi Gazete.

Biçer, A. (2011). Participation Banks in Turkey, Is There Still an Ample Room to Go Further? <http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/IFN%20ARTICLE.DOC>, Erişim tarihi: 26.05.2019.

BK. (2005). 5411 sayılı Bankacılık Kanunu. 01.11.2005 tarih ve 25983 sayılı Resmi Gazete.

Cavlak, H., Güneş, N., & Cebeci, Y. (2017). Yasal Düzenlemeler ve Türkiye Muhasebe Standartları Açısından Satış ve Geri Kiralama İşlemleri. *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 33-51.

Erkuş, H., & Çenberlitaş, İ. (2016). İslami Finansal Araçlardan Olan Sukuk'ların Muhasebeleştirilmesi. *Dicle Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(11), 245-262.

Ersoy, M., Çatıkkaş, Ö., & Yatbaz, A. (2018). İslami Muhasebenin Geleneksel Muhasebe ile Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 96-110.

Gökgöz, A. (2013). Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (35), 107-121.

Gönen, S., & Akça, N. (2014). Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS-17 Kiralama İşlemleri Standardı ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (64), 71-94.

Kartal, M. T., & Demir, C. H. (2017a). Türkiye’de Katılım Bankacılığının Sektör Payı Hedefi Üzerine Bir Analiz. *Route Educational & Social Science Journal*, 14(3), 33-58.

Kartal, M. T., & Demir, C. H. (2017b). Türkiye’de Katılım Bankacılığında Sorunlu Kredilerin Varlık Yönetim Şirketlerine Satışı Üzerine Bir İnceleme ve Yöntem Önerileri. *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi*, 3(1), 89-115.

Kartal, M. T. (2019). Uygulamalı Finansal Tablolar Analizi, Bölüm 11: Finansal Tablolarda Dipnot Okuma ve Yorumlama, Editör: Doç. Dr. Aysel Gündoğdu, Gazi Kitapevi, 279-308.

KGK. (2019). FFMS. 21.05.2019 tarih ve 30780 sayılı Resmi Gazete.

KHK. (2011). 660 sayılı KHK, 02.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Resmi Gazete.

Özulucan, A., & Deran, A. (2009). Katılım Bankacılığı ile Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 85-108.

TKBB. (2012). AAOIFI Finans Kuruluşları İçin Faizsiz Bankacılık Standartları. Çeviren: Mehmet Odabaşı, İshak Emin Aktepe.

TKBB. (2019a). Hakkımızda. <http://www.tkbb.org.tr/tarihce>, Erişim tarihi: 26.05.2019.

TKBB. (2019b). Mukayeseli Tablolar. <http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar>, Erişim tarihi: 26.05.2019.

TTK. (2011). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete.

Yıldız, Ş., & Akyel, N. (2018). Yeni Muhasebe Uzmanlık Alanlarının Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Türkiye Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (79), 47-66.